

Daniel

V královských službách

1

Neposkvrníme se

¹ Ve třetím roce vlády judského krále Joakima^a přitáhl k Jeruzalému babylonský král Nabukadnezar a oblehl jej.

² Hospodin mu vydal judského krále Joakima do rukou a s ním i některé předměty z Božího domu. Nabukadnezar je s sebou odvezl do chrámu svého boha v Babylonii a uložil je v chrámové pokladnici.

³ Jednou král přikázal vrchnímu dvořanu Ašpenazovi, ať mu přivede některé izraelské mladíky z královského rodu a ze šlecht – ⁴ zdravé a krásné, v každém ohledu bystré, vzdělané a učenlivé, kteří by mohli sloužit v královském paláci. Takové měl učit babylonskému písemnictví a jazyku. ⁵ Král jim určil každodenní příděl pokrmů a vína z královského stolu. Tři roky měli být takto vychovávaní a po jejich uplynutí měli vstoupit do královských služeb. ⁶ Ze synů Judových se mezi nimi ocitli Daniel, Chananiáš, Mišael a Azariáš. ⁷ Vrchní dvořan je přejmenoval: Danielovi dal jméno Baltazar, Chananiášovi Šadrach, Mišaelovi Mešach a Azariášovi Abednego.

⁸ Daniel se však rozhodl, že se neposkvrní pokrmů a vínem z královského stolu. Žádal proto vrchního dvořana, aby se těmi věcmi nemusel poskvrňovat. ⁹ Bůh Danielovi u vrchního dvořana daroval přízeň a náklonnost, ¹⁰ ale ten mu přesto odpověděl: „Bojím se svého pána. Sám král určil, co máte jíst a pít. Co když uvidí, že vypadáte hůř než vaši vrstevníci? Král by mě kvůli vám připravil o hlavu!“

¹¹ Daniel pak tedy požádal komorníka, kterého Danielovi, Chananiášovi, Mišaelovi a Azariášovi přidělil vrchní dvořan: ¹² „Zkus to prosím s námi na deset dní. Ať nám dávají k jídlu jen zeleninu a k pití jen vodu. ¹³ Potom porovnáš, jak vypadáme my a jak mladíci, kteří jedí z královského stolu, a ráčš s námi naložit podle toho, co uvidíš.“ ¹⁴ Komorník jim tedy vyhověl a na deset dní to s nimi zkusil.

¹⁵ Po deseti dnech vypadali zdravěji a silněji než všichni mladíci, kteří jedli z královského stolu. ¹⁶ Komorník tedy odnášel jejich vybrané pokrmy i víno, které měli pít, a nosil jim zeleninu. ¹⁷ A Bůh ty čtyři mládence obdaroval znalostí a pochopením veškerého písemnictví a moudrosti. Daniel kromě toho rozuměl všem viděním a snům.

¹⁸ Když uplynula lhůta, po níž měli být podle královského nařízení předvedeni k němu, přivedl je vrchní dvořan před Nabukadnezara. ¹⁹ Král s nimi hovořil a zjistil, že se nikdo z nich nevyrovná Danielovi, Chananiášovi, Mišaelovi a Azariášovi. A tak byli přijati do královských služeb. ²⁰ Kdykoli od nich král potřeboval moudrou a rozumnou radu, zjistil, že desetkrát převyšují všechny věštky a kouzelníky v celém jeho království.

²¹ Daniel tam pak zůstal až do prvního roku krále Kýra.^b

2

Králov sen

¹ Ve druhém roce své vlády měl Nabukadnezar sen, který ho rozrušil tak, že nemohl spát. ² Král si proto nechal zavolat věštky, kouzelníky, čaroděje a mágy, aby mu pověděli, co se mu zdálo. Když přišli a stanuli před králem, ³ řekl jim: „Zdá se mi sen, který mě rozrušil. Musím se dozvědět, co znamená.“

⁴ Mágové králi odpověděli aramejsky: ^c „Ať žiješ, králi, navěky! Rač nám prosím ten sen vyprávět a my jej vyložíme.“ ⁵ Král

ale mágům řekl: „Tímto prohlašuji: Pokud mi nesdělíte onen sen i jeho výklad, nechám vás rozčtvrtit a vaše domy obrátit v smetiště. ⁶ Pokud mi však sen i jeho výklad sdělíte, zahrnu vás dary, odměnami a vysokými poctami. Nuže, povězte mi, co se mi zdálo a co to znamená.“

⁷ Znovu tedy králi odpověděli: „Nechť nám král prosím vypráví ten sen a my jej vyložíme.“ ⁸ Král však řekl: „Je mi to jasné! Snažte se získat čas, protože víte, že jsem prohlásil: ⁹ „Pokud mi nepovíte, co se mi zdálo, čeká vás jediný trest.“ Domluvili jste se, že mi budete namlouvat lži a báchorky, dokud mě to nepřejde. Nuže, povězte mi ten sen, ať poznám, že mi ho dovedete i vyložit!“

¹⁰ Mágové na to králi odpověděli: „Žádný člověk na zemi nedokáže královské Výsosti sdělit, co žádá. Žádný král, jakkoli veliký a mocný, nikdy nic takového od žádného věštky, kouzelníka ani mága nežádal. ¹¹ Král žádá nemožné. Nikdo to jeho Výsosti nedokáže sdělit, kromě bohů, kteří však mezi smrtelníky nebydlí.“

¹² To krále rozhněvalo. Rozlítil se tak, že nařídil popravu všech mudrců v Babylonu. ¹³ Jakmile to nařízení vyšlo, začali mudrce popravovat a hledali také Daniela a jeho přátele, aby je popravit.

¹⁴ Když Arioch, velitel královské stráže, vyšel pobíjet babylonské mudrce, Daniel s ním promluvil moudře a uvážlivě. ¹⁵ Oslovil králova zmocněnce Ariocha takto: „Čím to, že král vydal tak přísný rozkaz?“ A když mu Arioch celou věc pověděl, ¹⁶ Daniel šel za králem a požádal o čas, aby mu mohl sen vyložit.

¹⁷ Potom se Daniel vrátil domů a celou věc pověděl svým přátelům Chananiášovi, Mišaelovi a Azariášovi: ¹⁸ Ať prosí Boha nebes o slitování ohledně toho tajemství, aby Daniel a jeho přátelé nebyli popraveni s ostatními babylonskými mudrci. ¹⁹ V noci pak Danielovi bylo to tajemství zjeveno ve vidění. Daniel proto chválil Boha nebes ²⁰ a řekl:

„Chváleno buď jméno Boží
od věků až na věky –
moudrost a síla jemu náleží!
21 On mění časy a období,
sesazuje krále a jiné nastolí.
Mudrce obdařuje moudrostí,
rozumným dává poznání.

22 Zjevuje věci skryté v hlubinách,
on ví, co leží v tmách,
a světlo u něj přebývá.

23 Chválím tě a oslavuji, Bože otců mých –
moudrost a sílu dal jsi mi!
Oznámil jsi mi, zač jsme tě prosili,
oznámil jsi nám sen královský!“

Bůh zjevuje tajemství

²⁴ S tím se pak Daniel vydal za Ariochem, kterého král pověřil popravami babylonských mudrců. Přišel za ním a řekl mu: „Nepopravuj babylonské mudrce! Vezmi mě ke králi a já mu ten sen vyloží.“

²⁵ Arioch vzal Daniela rychle ke králi a takto ho ohlásil: „Našel jsem mezi judskými vyhnanci muže, který králi vyloží jeho sen.“ ²⁶ Král tedy Daniela zvaného Baltazar oslovil: „Ty bys mi uměl sdělit, co jsem viděl ve snu a co to znamená?“

²⁷ Daniel králi odpověděl: „Tajemství, na něž se král ptá, mu nedokáže vysvětlit žádný mudrc, kouzelník, věstec ani jasnovidec. ²⁸ Na nebi je však Bůh, který zjevuje tajemství. Ten králi Nabukadnezarovi ukázal, co se stane v posledních dnech. Sen a vidění, která jsi v mysli viděl na lůžku, jsou následující. ²⁹ Když jsi, králi, ležel na lůžku, přemýšlel jsi o tom, co se bude dít v budoucnu, a Ten, který zjevuje

^a 605 př. n. l. (srov. 2Kř 24:1; 2Le 36:5–7)

^b 538 př. n. l. (srov. 2Le 36:22; Ezd 1:1)

^c následující text až po Da 7:28 je psán aramejsky

tajemství, ti ukázal, co se stane.³⁰ Mně to tajemství nebylo zjeveno proto, že bych byl moudřejší než všichni ostatní, ale proto, aby se král dozvěděl, co to znamená, a abys porozuměl tomu, o čem jsi přemýšlel.

³¹ Nuže, králi, měl jsi vidění a hle, spatřils jakousi velikou sochu. Byla to ohromná socha neobyčejného vzhledu. Tyčila se před tebou a budila hrůzu.³² Hlava té sochy byla z čistého zlata, hrud' a paže ze stříbra, břicho a boky bronzové,³³ stehna železná a nohy zčásti železné a zčásti hliněné.³⁴ Díval ses a hle, ze skály se bez dotyku lidské ruky vylomil kámen, zasáhl sochu do železných a hliněných nohou a rozdrtil je.³⁵ Vtom se všechno to železo, hlína, bronz, stříbro a zlato rozpadlo na kousky – jako plevy, když se v létě mlátí obilí. Vítr je roznesl, že po nich nezbylo památky. Ale ten kámen, který sochu zasáhl, se stal velikou horou a zaplnil celou zem.

³⁶ Tolik sen. Teď povíme královské Výsosti jeho výklad.³⁷ Ty, králi, jsi král králů, protože ti Bůh nebes dal království a moc, sílu i slávu.³⁸ Dal ti do rukou celý obydlý svět, všechny lidi, zvěř i ptactvo, a učinil tě vládcem nad tím vším. Ty jsi ta zlatá hlava.

³⁹ Po tobě ale povstane jiné království, slabší než to tvé, a po něm třetí království, bronzové, které ovládne celý svět.⁴⁰ Nakonec přijde čtvrté království, silné jako železo. Železo totiž vše rozbíjí a drtí, a jako železo vše rozbíjí, tak bude i ono království vše rozbíjet a ničit.⁴¹ A že jsi viděl nohy a prsty zčásti hliněné a zčásti železné znamená, že to království bude rozdělené. Bude však mít v sobě něco ze síly železa, neboť jsi viděl do té obyčejné hlíny přimíšené železo.⁴² Prsty nohou zčásti železné a zčásti hliněné znamenají, že to království bude zčásti silné a zčásti křehké.⁴³ A že jsi viděl železo smíšené s obyčejnou hlínou znamená, že se lidská pokolení budou mísit, ale držet spolu nebudou, tak jako železo nedrží s hlínou.

⁴⁴ Za dnů těch králů však Bůh nebes nastolí království, které se nikdy nezhroutí, království, které si nepřivlastní žádný lid. To království rozdrtil a ukončí všechna ostatní království, samo pak potrvá navěky.⁴⁵ To je smysl vidění, v němž jsi spatřil, jak se ze skály bez dotyku lidské ruky vylomil kámen a rozdrtil železo, bronz, hlínu, stříbro i zlato. Veliký Bůh ukázal králi, co se bude dít v budoucnu. Ten sen je pravdivý a jeho výklad jistý.⁴⁶

⁴⁶ Král Nabukadnezar padl před Danielem na tvář a klaněl se mu. Nařídil také, ať se na jeho počest obětují oběti a vonné kadidlo.⁴⁷ Potom král řekl Danielovi: „Váš Bůh je opravdu Bůh bohů, Pán králů a zjevovatel tajemství – vždyť tys mi to tajemství dokázal vyjevit!“

⁴⁸ Král pak Daniela povýšil a zahrnul ho spoustou vzácných darů. Jmenoval ho správcem celé provincie Babylon a také nejvyšším ze všech babylonských mudrců.⁴⁹ Na Danielovu žádost pak správou babylonské provincie pověřil Šadracha, Mešacha a Abednega. Sám Daniel ovšem zůstával na královském dvoře.

3

Klanějte se zlaté soše!

¹ Král Nabukadnezar nechal vyrobit zlatou sochu. Byla 60 loktů vysoká a 6 loktů široká.^a Nechal ji postavit na pláni Dura v provincii Babylon.² Potom dal shromáždit satrapy, hejtmany, místodržící, radní, pokladníky, soudce, hodnostáře a všechny úředníky provincií, aby se dostavili k zasvěcení té sochy, kterou vztyčil král Nabukadnezar.

³ Satrapové, hejtmani, místodržící, radní, pokladníci, soudci, hodnostáři a všichni úředníci provincií se tedy shromáždili k zasvěcení té sochy, kterou vztyčil král Nabukadnezar. Když stanuli před sochou, kterou Nabukadnezar vztyčil,⁴ zvolal hlasatel mocným hlasem: „Lidé všech národů a jazyků, prikazuje se vám toto:⁵ Jakmile uslyšíte roh, pišťalu, citeru,

harfu, cimbál, buben a všechnu tu hudbu, padněte a klanějte se zlaté soše, kterou vztyčil král Nabukadnezar.⁶ Kdokoli by nepadl a neklaněl se, bude ihned hozen do rozpálené ohnivé pece!“

⁷ Jakmile tedy všichni ti lidé ze všech národů a jazyků uslyšeli roh, pišťalu, citeru, harfu, cimbál a všechnu tu hudbu, padali a klaněli se té zlaté soše, kterou vztyčil král Nabukadnezar.

⁸ Tehdy ale přišli jistí mágové s obviněním proti Židům.⁹ „Ať žijješ, králi, navěky!“ pozdravili krále Nabukadnezara.¹⁰ „Sám jsi, Výsosti, ráčil vydat nařízení, že každý, kdo uslyší roh, pišťalu, citeru, harfu, cimbál, buben a všechnu tu hudbu, musí padnout a klanět se té zlaté soše,¹¹ a kdokoli by nepadl a neklaněl se, bude hozen do rozpálené ohnivé pece.“¹² Jsou tu ale jistí Židé, které jsi ráčil pověřit správou provincie Babylon – Šadrach, Mešach a Abednego – a tito muži si z tebe, králi, nic nedělají. Tvé bohy nectí a zlaté soše, kterou jsi vztyčil, se neklanějí.“

¹³ Nabukadnezar soptil hněvem. Poručil, ať mu Šadracha, Mešacha a Abednega přivedou, a když ty muže ke králi přivedli,¹⁴ Nabukadnezar jim řekl: „Je to pravda, Šadrachu, Mešachu a Abednego, že nectíte mé bohy a neklaníte se zlaté soše, kterou jsem vztyčil? ¹⁵ Jste teď připraveni, jakmile uslyšíte roh, pišťalu, citeru, harfu, cimbál, buben a všechnu tu hudbu, padnout a klanět se té soše, kterou jsem vyrobil? Jestli se nepokloníte, budete ihned hozeni do rozpálené ohnivé pece! A který Bůh by vás mohl zachránit z mé moci?“

¹⁶ „Na to ti, Nabukadnezare, nepotřebujeme sami odpovídat,“ řekli králi Šadrach, Mešach a Abednego.¹⁷ „Jestli nás Bůh, kterého ctíme, bude chtít zachránit, zachrání nás z rozpálené ohnivé pece i ze tvé moci, králi.“¹⁸ A i kdyby ne, vezmi na vědomí, králi, že tvé bohy ctít nebudeme a zlaté soše, kterou jsi vztyčil, se nepokloníme.“

V ohnivé peci

¹⁹ Nabukadnezar se na Šadracha, Mešacha a Abednega rozzuřil. S tváří zkrivenou vztekem ihned poručil rozpálit tu pec sedmkrát více, než se rozpalovala obvykle,²⁰ a největším silákům ze svého vojska přikázal, ať Šadracha, Mešacha a Abednega svážou a hodí je do rozpálené ohnivé pece.

²¹ A tak ty muže svázali, jak byli – v pláštích, kalhotách i čepicích – a hodili je do rozpálené ohnivé pece.²² Protože byl králův rozkaz tak přísný, rozpálili pec tak silně, že ty muže, kteří do ní Šadracha, Mešacha a Abednega házeli, sežehl plamen.²³ Tito tři muži, Šadrach, Mešach a Abednego, pak dopadli svázaní doprostřed rozpálené ohnivé pece.

²⁴ Náhle se král Nabukadnezar zděsil. Vstal a ohromen se ptal svých rádců: „Copak jsme nehodili do plamenů tři svázané muže?“ „Jistě, Výsosti,“ odpověděli.²⁵ „Jenže já vidím čtyři muže,“ on na to, „a rozvázané! Procházejí se v plamenech, vůbec nic jim není a ten čtvrtý vypadá jako boží syn!“²⁶

²⁶ Nabukadnezar přistoupil k otvoru rozpálené ohnivé pece a zvolal: „Šadrachu, Mešachu, Abednego, služebníci Nejvyššího Boha, pojd'te ven!“ A tak Šadrach, Mešach a Abednego vyšli z ohně ven.²⁷ Satrapové, hejtmani, místodržící i královští rádcové se shromáždili, aby viděli ty muže, kterým oheň vůbec neublížil. Ani vlasy na hlavě neměli ožehlé, ani na pláštích nebylo nic znát a nebyli ani cítit ohněm.

²⁸ Nabukadnezar tehdy prohlásil: „Požehnán buď Bůh Šadrachův, Mešachův a Abednegův, jenž poslal svého anděla a zachránil své služebníky, kteří se na něj spolehli! Vzepřeli se dokonce i královskému rozkazu a raději by položili život, než aby sloužili a klaněli se jinému bohu, než je jejich Bůh.“

²⁹ Proto nařizují lidem všech národů a jazyků: Kdokoli by se rouhal Bohu Šadrachovu, Mešachovu a Abednegovu, bude rozčtvrcen a jeho dům obrácen v smetišť. Žádný jiný Bůh přece nedokáže zachránit jako tento!“

^a nebo: *syn bohů*, tj. andělská bytost (srov. v. 28 a Jb 1:6)

^a asi 30 x 3 m

³⁰ Král se pak postaral, aby se Šadrachovi, Mešachovi a Abednegovi v babylonské provincii dobře dařilo.

Další králův sen

³¹ Král Nabukadnezar lidem všech národů a jazyků v celém obydleném světě:

Hojný pokoj vám!

³² S potěšením vám dávám na vědomost divy a zázraky, které při mně vykonal Nejvyšší Bůh.

³³ Jak nesmírné jsou jeho divy,
jak mocné jeho zázraky!
Jeho království trvá navěky,
jeho vláda nad všemi pokoleními!^a

4

¹ Já, Nabukadnezar, jsem žil šťastně a spokojeně doma ve svém paláci. ² Vtom se mi ale zdál hrůzný sen. To, co jsem v mysli viděl na lůžku, mě ohromilo. ³ Nařídil jsem proto, ať se ke mně dostaví všichni babylonští mudrci, aby mi ten sen vyložili. ⁴ Když se věštcí, kouzelníci, mágové a jasnovidci dostavili, vyprávěl jsem jim ten sen, ale nedokázali mi ho vyložit. ⁵ Nakonec přede mne předstoupil Daniel, který se podle mého boha jmenuje Baltazar a přebývá v něm duch svatých bohů.

Vyprávěl jsem mu tedy svůj sen: ⁶ „Baltazare, nejvyšší z věstců, vím, že v tobě přebývá duch svatých bohů a že ti žádné tajemství není těžké. Toto jsem viděl ve snu; pověz mi, co to znamená.

⁷ V mysli jsem na lůžku měl toto vidění: Hle, spatřil jsem, jak se uprostřed země tyčí obrovský strom.

⁸ Rostl a sílil, až jeho vrchol dosáhl k nebi, a ten strom byl vidět ze všech konců světa. ⁹ Měl krásné listí a hojně ovoce, kterým se všichni sytili. Zvěř odpočívala v jeho stínu, ptáci hnízdili v jeho větvích a všem tvorům dával obživu.

¹⁰ Vidění, které jsem v mysli spatřil na lůžku, pokračovalo: Hle, z nebe sestoupil svatý posel

¹¹ a volal mocným hlasem: „Porazte ten strom a osekejte mu větve, zbavte ho listí a rozházejte ovoce! Ať uteče zvěř, jež byla pod ním, tak jako ptáci z jeho větví!“ ¹² Pařez i s kořeny mu však ponechte v zemi, v poutech železných a bronzových mezi trávou na poli. Nebeská rosa ať jej napájí a o pastvu ať se dělí se zvěří. ¹³ Lidský rozum ať jej opustí a dostane rozum zvířecí, dokud mu neuplyne sedm období. ¹⁴ Toto je výrok oznámený posly, rozsudek vydaný svatými, aby všichni živí poznali, že nad lidským královstvím vládne Nejvyšší, a komu chce, je udílí, a že i nejvyššího z lidí nad ním může postavit.“

¹⁵ Toto je tedy sen, který jsem já, král Nabukadnezar, viděl. Ty mi jej teď, Baltazare, vylož, neboť mi jej žádný z mudrců mého království vyložit nedokáže. Ty to však dokážeš, neboť v tobě přebývá duch svatých bohů.“

Ten strom jsi ty

¹⁶ Daniel zvaný Baltazar tam dlouho stál otřesen. To, co mu přicházelo na mysl, ho děsilo. Král ho však vyzval: „Neboj se, Baltazare, toho snu ani jeho výkladu.“

Baltazar odpověděl: „Kéž by ten sen, můj pane, byl o tvých nepřátelích a jeho výklad o tvých odpůrcích!“ ¹⁷ Ten strom, který jsi viděl růst a sílil, až jeho vrchol dosáhl k nebi, strom, který byl vidět z celého světa, ¹⁸ který měl krásné listí a hojně

^a Ž 145:13

ovoce, jímž se všichni sytili, strom, v jehož stínu odpočívala zvěř a v jehož větvích hnízdili ptáci – ¹⁹ ten strom jsi, králi, ty! Vyrostl jsi a zesílil, tvá mohutnost rostla, až dosáhla k nebi, a tvá vláda sahá až na kraj světa.

²⁰ Viděl jsi, králi, svatého posla, jak sestupuje z nebe a říká: „Porazte ten strom a zničte jej, pařez i s kořeny mu však ponechte v zemi, v poutech železných a bronzových mezi trávou na poli, ať jej nebeská rosa napájí a o pastvu ať se dělí se zvěří, dokud mu neuplyne sedm období.“

²¹ Zde je tedy výklad, Výsosti; zde je výrok Nejvyššího o mém královském pánu: ²² Budeš odehnán pryč od lidí a budeš bydlet mezi zvířaty. Budeš jíst trávu jako býk a nebeskou rosou se napojíš. Tak strávíš sedm období, než poznáš, že nad lidským královstvím vládne Nejvyšší, a komu chce, je udílí. ²³ Onen rozkaz, že stromu má být ponechán pařez i s kořeny, pak znamená, že své království znovu dostaneš, až uznáš vládu Nebes. ²⁴ Kéž proto královská Výsost ráčí přijmout moji radu: Naprav své hříchy spravedlností a svou vinu laskavostí k trpícím. Kéž bys byl dlouho šťastně živ!“

²⁵ To vše se potom králi Nabukadnezarovi stalo. ²⁶ Uběhlo dvanáct měsíců. Když se král jednou procházel po terasách babylonského královského paláce, ²⁷ zvolal: „Veliký Babylon! Svou vlastní mocí a silou jsem ho vybudoval v královské sídlo ke slávě své velebnosti!“

²⁸ Král to ještě ani nedomluvil, když z nebe zazněl hlas: „Slovo pro tebe, králi Nabukadnezare: Ztratil jsi království!“ ²⁹ Budeš odehnán pryč od lidí, budeš bydlet mezi zvířaty a budeš jíst trávu jako býk. Tak strávíš sedm období, než poznáš, že nad lidským královstvím vládne Nejvyšší, a komu chce, je udílí!“

³⁰ V tom okamžiku se to slovo o Nabukadnezarovi splnilo. Byl odehnán pryč od lidí, jedl trávu jako býk a tělo měl mokré od rosy, až mu narostly vlasy jako orlí peří a nehty jako ptáčích pařáty.

³¹ Já, Nabukadnezar, jsem po té době nakonec pozvedl oči k nebi a rozum se mi vrátil. Tehdy jsem dobrořečil Nejvyššímu a chválil jsem a velebil Věčné živého:

Jeho vláda trvá navěky,
jeho království nad všemi pokoleními.

³² Všichni, kdo bydlí na zemi,
jsou před ním zcela nicotní.

Jak se mu zlíbí, zachází s nebeskými zástupy
i s těmi, kdo bydlí na zemi.

Jeho ruku nemůže nikdo zastavit,
nikdo mu neřekne: „Cos to učinil?“

³³ Když mi byl navrácen rozum, vrátila se mi také má vznešenost a vzhled příslušný ke královské velebnosti. Tehdy mě našli moji rádcové a velmoži, byl jsem znovu nastolen na královský trůn a dostalo se mi ještě nesmírnější moci než předtím.

³⁴ Já, Nabukadnezar, teď proto chválím, velebím a oslavuji Krále nebes. Všechny jeho skutky jsou správné a jeho cesty spravedlivé; on umí pokořit ty, kteří žijí v pýše!

5

Mene tekel

¹ Král Belšasar^b jednou vystrojil velkou hostinu pro tisíc svých velmožů a v jejich společnosti popíjel víno. ² Napít tím vínem pak Belšasar poručil, ať přinesou zlaté a stříbrné nádoby, které jeho otec^c Nabukadnezar odnesl z jeruzalémského chrámu: „Král z nich bude pít se svými velmoži, manželkami

^b princ regent Bel-šar-usur, prvorozený syn posledního babylonského krále Nabonida (555–539 př. n. l.)

^c ve smyslu *předek, předchůdce* (též v. 11, 13, 18)

a konkubínami!³ A tak přinesli ty zlaté nádoby odnesené z Božího chrámu v Jeruzalémě a král se svými velmoži, manželkami a konkubínami z nich pil. ⁴ Popíjeli víno a oslavovali bohy ze zlata a stříbra, z bronzu a železa, ze dřeva i kamene.

⁵ Vtom se přímo před svícem objevily prsty lidské ruky a začaly psát na omítku královského paláce. Když král spatřil tu písící ruku, ⁶ zbledl hrůzou. Kolena se mu rozklepala, že se sotva držel na nohou. ⁷ Hlasitě vykřikl, ať přivedou kouzelníky, mágy a jasnovidce. Král pak babylonským mudrcům řekl: „Kdokoli ten nápis přečte a vylóží mi ho, bude oblečen purpurem, na krk dostane zlatý řetěz a stane se třetím nejmocnějším v království!“^a

⁸ Předstupovali tedy všichni královští mudrci, ale nedovedli králi ten nápis přečíst ani vylóžit. ⁹ To krále Belšasara vyděsilo ještě víc a byl čím dál bleďší. I jeho velmoži se zhrozili.

¹⁰ Když královna matka uslyšela hlasy krále a velmožů, vešla do hodovní síně. „Ať žiješ, králi, navěky!“ řekla. „Neděs se tolik a nebuď bleďý. ¹¹ Máš ve svém království muže, v němž přebývá duch svatých bohů. Ten za dnů tvého otce prokázal jasnozřivost, důvtip a moudrost, jakou mívají bohové. Král Nabukadnezar, tvůj otec, jej proto ustanovil nejvyšším z věstců, kouzelníků, mágů a jasnovidců. ¹² Daniel, jemuž král dal jméno Baltazar, totiž prokázal vzácného ducha, rozumnost a důvtip ve vykládání snů, odhalování tajemství a řešení záhad. Nech proto zavolat Daniela – on ti ten nápis vylóží.“

¹³ A tak Daniela přivedli před krále. „Ty jsi ten Daniel z židovských vyhnanců, které můj královský otec přivedl z Judska?“ zeptal se ho král. ¹⁴ „Slyšel jsem, že je v tobě duch bohů a že jsi prokázal jasnozřivost, důvtip a vzácnou moudrost. ¹⁵ Před chvílí ke mně přivedli mudrce a kouzelníky, aby mi přečetli a vylóžili tento nápis, ale vůbec to nedokázali. ¹⁶ O tobě jsem ale slyšel, že dovedeš vykládat smysl a řešit záhady. Nuže, dokážeš-li ten nápis přečíst a vylóžit, budeš oblečen purpurem, na krk dostaneš zlatý řetěz a staneš se třetím nejmocnějším v království.“

¹⁷ Daniel na to králi odpověděl: „Nech si své dary. Odměnit můžeš někoho jiného. Ten nápis ale králi přečtu a jeho smysl vylóžím.“

¹⁸ Slyš, králi! Nejvyšší Bůh dal tvému otci Nabukadnezarovi království, velikost, slávu a velebnost. ¹⁹ Pro tu velikost, kterou ho obdařil, jej s bázni a chvěním ctili lidé všech národů a jazyků. Koho chtěl, zabil, a koho chtěl, ušetřil. Koho chtěl, povýšil, a koho chtěl, ponižil. ²⁰ Když ale zpyšněl v srdci a zatvrdil se v nadutosti, byl ze svého královského trůnu sesazen a o svou slávu připraven. ²¹ Byl odehnán pryč od lidí a dostal rozum zvířecí. Mezi divokými osly žil, jedl trávu jako býk a tělo měl mokré od rosy, než poznal, že nad lidským královstvím vládne Bůh Nejvyšší a koho chce, nad ním může postavit.

²² Ale ty, jeho syn^b Belšasar, ses v srdci nepokořil, přestožeš to všechno věděl. ²³ Naopak ses pozvedl proti Pánu nebes. Nechal sis přinést nádoby jeho Domu a popíjel jsi z nich se svými velmoži, manželkami a konkubínami. Oslavoval jsi bohy ze stříbra, zlata, bronzu, železa, dřeva i kamene, kteří nevidí, neslyší ani nic nevědí – ale Bohu, který má v moci každý tvůj dech a každý tvůj krok, jemu jsi slávu nevzdal! ²⁴ To proto poslal onu ruku, která napsala ten nápis.

²⁵ Ten nápis zní takto:

MENE MENE TEKEL UFARSIN.

²⁶ Smysl těch slov je následující:

Mene – Bůh tvé kralování ‚sečetl‘ a podtrhl.

²⁷ *Tekel* – byl jsi ‚zvážen‘ na vahách a vážíš málo.

²⁸ *Peres^c* – tvé království je ‚rozpolceno‘ a dáno Médům a Peršanům!¹

^a tedy po Belšasarovi, který byl sám „druhý“ po svém otci (viz pozn. u v. 1)

^b ve smyslu *potomek, nástupce* (viz pozn. u v. 2)

^c jedn. č. od *farsin*, znamená *polovina* (zní ovšem také jako *Persie*)

²⁹ Belšasar hned na to přikázal, ať Daniela obléknou purpurem, na krk mu dají zlatý řetěz a prohlásí ho třetím nejmocnějším v království. ³⁰ Ještě té noci pak byl babylonský král Belšasar zabit.^d

6

Ve lví jámě

¹ Království pak obdržel Darjaveš Médský ve věku dvaadesáti let. ² Darjaveš se rozhodl ustanovit po celém královském území sto dvacet satrapů ³ a nad nimi tři vezíry, z nichž jedním byl Daniel. Satrapové se zodpovídali vezírům, aby tím nebyl obtěžován král. ⁴ Daniel pak mezi vezíry a satrapy natolik vynikal svým vzácným duchem, že mu král zamýšlel svěřit celé království. ⁵ Vezíři a satrapové se proto snažili najít na Danielově vládní službě nějakou chybu. Nemohli ale žádnou chybu ani nedbalost najít, protože byl spolehlivý a žádného pochybení ani nedbalosti se nedopustil. ⁶ Nakonec si ti muži řekli: „Na toho Daniela nikdy nic nenajdeme, leda by se to týkalo jeho náboženství.“

⁷ A tak se ti vezíři a satrapové nahnuli ke králi a zvolali: „Ať žiješ, králi Darjaveši, navěky!“ ⁸ Všichni královští vezíři, hejtmani, satrapové, rádcí a místodržící se usnesli, že by se mělo vydat královské nařízení potvrzující tento výnos: Každý, kdo by se v příštích třiceti dnech modlil k jakémukoli bohu nebo člověku kromě tebe, králi, bude hozen do lví jámy. ⁹ Nuže, králi, potvrď ten edikt svým podpisem, aby podle nepomíjivého zákona Médů a Peršanů nemohl být změněn.“ ¹⁰ A tak král Darjaveš ten edikt podepsal.

¹¹ Když se Daniel dozvěděl, že byl vydán takový předpis, šel domů, kde měl v horní místnosti okna otevřená směrem k Jeruzalému. Tříkrát denně tam poklekal, aby se modlil ke svému Bohu a vzdával mu chválu tak jako předtím.

¹² Vtom se ale dovnitř nahnuli ti muži a přistihli Daniela, jak se modlí k Bohu a prosí ho o pomoc. ¹³ Šli tedy za králem a připomněli mu onen královský edikt: „Nepodepsal jsi snad výnos, že každý, kdo by se v příštích třiceti dnech modlil k jakémukoli bohu nebo člověku kromě tebe, králi, bude hozen do lví jámy?“ Král přisvědčil: „To slovo platí – podle nepomíjivého zákona Médů a Peršanů.“ ¹⁴ Na to hned králi řekli: „Daniel, ten židovský vyhnanec, si z tebe, králi, ani z ediktu, který jsi podepsal, nic nedělá. Tříkrát denně přednáší ty své modlitby!“

¹⁵ Když to král uslyšel, velice se zarmoutil. Byl rozhodnutý Daniela zachránit, a usiloval o jeho záchranu až do západu slunce. ¹⁶ Tehdy se ale ke králi znovu nahnuli ti muži a naléhali na něj: „Pamatuj, králi, že podle zákona Médů a Peršanů nemůže být žádný královský edikt ani rozkaz změněn!“

¹⁷ Nakonec tedy král vydal rozkaz, ať Daniela přivedou a hodí ho do lví jámy. Král tehdy Danielovi řekl: „Kež tě tvůj Bůh, jemuž věrně sloužíš, zachráni!“ ¹⁸ Když pak přinesli kamennou desku a přikryli s ní ústí té jámy, král ji zapečetil svým prstenem i prsteny svých velmožů, aby se na Danielově osudu už nedalo nic změnit. ¹⁹ Potom se král odebral do paláce. Odmítl jídlo i obvyklé radovánky a celou noc nespal.

²⁰ Ráno hned za úsvitu král vstal a spěchal ke lví jámě. ²¹ Jakmile se k ní přiblížil, zavolal sevřeným hlasem na Daniela: „Danieli, služebníku Boha živého! Dokázal tě tvůj Bůh, jemuž věrně sloužíš, zachránit před lvy?“

²² „Ať žiješ, králi, navěky!“ odpověděl mu Daniel. ²³ „Můj Bůh poslal svého anděla, aby těm lvům zavřel tlamy. Vůbec mi neublížili, neboť jsem byl před Bohem shledán nevinným. A ani tobě, králi, jsem neprovedl nic zlého.“

²⁴ Král se velice zaradoval a hned přikázal, ať Daniela vytáhnou z jámy. Když ho z té jámy vytáhli, nenašli na něm ani škrábnutí, protože věřil ve svého Boha. ²⁵ Na králův rozkaz pak přivedli ty muže, kteří Daniela napadli, a hodili je do lví

^d médo-perské vojsko dobylo Babylon 13. října 539 př. n. l.

jámy i s jejich ženami a dětmi. Ještě než dopadli na dno, lvi se na ně vrhli a roztrhali je na kusy.

²⁶ Král Darjaveš pak napsal lidem všech národů a jazyků:

Hojný pokoj vám!

²⁷ Tímto nařizuji, aby všude, kam sahá má královská moc, lidé s bázní a chvěním ctili Danielova Boha.

Neboť on je Bůh živý,

on trvá navěky.

Jeho království se nezhroutí
a jeho vláda nikdy neskončí.

²⁸ On umí vysvobodit a zachránit,
on koná divy a zázraky
jak na nebi tak i na zemi.
On Daniela zachránil ze spárů lvích!

²⁹ A tak se Danielovi za vlády Darjaveše a Kýra Perského dobře dařilo.

Danielova vidění

7

Budoucí království

¹ V prvním roce babylonského krále Belšasara měl Daniel ve snu vidění. To, co v mysli spatřil na lůžku, pak sepsal. Zde začíná záznam onoho snu:

² Já Daniel jsem v noci měl toto vidění: Hle, spatřil jsem, jak nad velkým mořem bouří čtyři nebeské větry. ³ Vtom se z moře vynořily čtyři obrovské šelmy, každá jiná. ⁴ První vypadala jako lev, ale měla orlí křídla. Potom jsem viděl, jak jí ta křídla byla vylomena; byla zvednuta ze země, takže stála na nohách jako člověk, a dostala lidské srdce. ⁵ A hle, vtom se objevila druhá šelma, podobná medvědu. Na jedné straně byla vztyčená, v zubech držela tři žebra a bylo jí řečeno: „Vstaň, sežer mnoho těl!“ ⁶ Díval jsem se dál a hle, objevila se další šelma, podobná pardálu, ale na zádech měla čtyři ptačí křídla. Měla čtyři hlavy a byla jí dána moc.

⁷ Potom to noční vidění pokračovalo a hle, spatřil jsem čtvrtou šelmu. Byla děsivá a hrozná a měla strašnou sílu. Svými obrovskými železnými zuby hltala a drtila a zbytek rozdupávala nohama. Lišila se od všech šelem, které jí předcházely, a měla deset rohů. ⁸ Když jsem ty rohy pozoroval, hle, začal mezi nimi růst jiný, malý roh a tři z těch dřívějších rohů byly vyvráceny, aby mu udělaly místo. Na tom rohu jsem spatřil jakoby lidské oči a ústa, jež vedla pyšné řeči.

⁹ Díval jsem se dál a uviděl toto:

Byly rozestaveny trůny
a Odvěký se posadil.
Roucho měl bílé jako sníh,
vlasy na hlavě jak vlnu beránčí.
Jeho trůn – žhnoucí plameny
a jeho kola – oheň hořící!
¹⁰ Proud ohnivě řeky od něj vychází,
milióny jsou jeho sloužících
a miliardy před ním stojících.
Soudní dvůr se posadil
a byly otevřeny knihy.

¹¹ Díval jsem se dál, neboť jsem slyšel, jaké pyšné řeči vedl onen malý roh. Vtom jsem uviděl, jak ta šelma byla zabita a její tělo vydáno zkáze v plamenech. ¹² Ostatní šelmy směly ještě určitou dobu žít naživu, byly však zbaveny své moci.

¹³ Potom to noční vidění pokračovalo:

Hle, přichází s nebeskými oblaky

synu člověka podobný.

Před Odvěkého předstoupil,
před jeho tvář ho přivedli.

¹⁴ Byla mu dána vláda, sláva i království,
aby jej ctili všichni lidé, národy i jazyky.
Jeho vláda je věčná – nikdy neskončí,
jeho království se nezhroutí!

¹⁵ To, co jsem já Daniel v mysli viděl, mě velmi rozrušilo.

¹⁶ Přistoupil jsem tedy k jednomu z těch, kdo tam stáli, a ptal se jej, co to všechno znamená. On mi to tedy pověděl a vyložil: ¹⁷ „Ty čtyři obrovské šelmy jsou čtyři králové, kteří povstanou na zemi. ¹⁸ Království ale obdrží svatí Nejvyššího a budou jím vládnout na věky a věky věků.“

¹⁹ Potom jsem chtěl vědět, co znamená ta čtvrtá šelma, která se lišila od všech ostatních: Byla strašná a děsivá, se železnými zuby a bronzovými drápy, hltala a drtila a zbytek rozdupávala nohama. ²⁰ Také jsem chtěl vědět, co znamená těch deset rohů na její hlavě a proč vyrostl další roh a tři vypadly, aby mu udělaly místo, a proč ten roh měl oči a ústa, jež vedla pyšné řeči, a proč vypadal mohutněji než ostatní. ²¹ Díval jsem se tedy dál a viděl jsem, jak ten roh vede válku proti svatým a přemáhá je. ²² Vtom ale přišel ten Odvěký a rozhodl ve prospěch svatých Nejvyššího. Tehdy nastal čas, aby se svatí ujali království.

²³ Ten, který tam stál, mi tedy odpověděl: „Ta čtvrtá šelma je čtvrté království na zemi, jež bude odlišné ode všech ostatních: Pohltí celou zem, podupe ji a rozdrtí. ²⁴ Těch deset rohů je deset králů, kteří povstanou z toho království. Po nich povstane jiný král, odlišný od těch předešlých, a ty tři krále sesadí. ²⁵ Povede řeči proti Nejvyššímu, jeho svatým bude činit příkoří a pokusí se změnit i časy a předpisy. Svatí budou vydáni do jeho rukou na čas a časy a půl času.“ ²⁶ Potom však zasedne soud a zbaví jej moci, aby byl navždy zničen a zahuben. ²⁷ Království, moc i sláva všech království pod nebem pak bude odevzdána svatému lidu Nejvyššího. Jeho království potrvá věčně a všichni vládcové jej budou ctít a poslouchat.“

²⁸ Zde záznam končí. Z toho, co mi přicházelo na mysl, jsem já Daniel zbledl hrůzou. To slovo jsem si ale uchoval v srdci.^b

8

Otřesná vzpoura

¹ Ve třetím roce vlády krále Belšasara jsem já Daniel měl další vidění, jež následovalo po onom předchozím. ² V tomto vidění jsem se viděl v královském sídelním městě Súsách v provincii Elam; stál jsem v tom vidění u řeky Ulaj. ³ Zvedl jsem oči a hle, spatřil jsem na břehu jakéhosi berana se dvěma rohy. Oba rohy měl dlouhé, jeden však byl delší než druhý, ačkoli vyrostl později. ⁴ Viděl jsem toho berana trkat na západ, na sever i na jih; žádné zvíře nemělo sílu mu odolat a nebylo před ním žádné pomoci. Dělal si, co chtěl, a stále mohutněl.

⁵ Zatímco jsem o tom přemýšlel, hle, od západu uháněl přes celou zemi kozel s velkolepým rohem mezi očima, sotva se země dotýkal. ⁶ Jakmile se přiblížil k tomu dvourohému beranovi, kterého jsem viděl stát na břehu, zuřivě proti němu vyrazil. ⁷ Viděl jsem, jak na berana vztekla útočí, vráží do něj a láme mu oba rohy. Beran neměl sílu mu odolat. Kozel ho srazil k zemi, dupal po něm a beranovi nebylo žádné pomoci.

⁸ Kozel mohutněl dál a dál. Když byl ale na vrcholu sil, jeho veliký roh se zlomil a místo něj vyrostly do čtyř světových stran čtyři jiné velkolepé rohy. ⁹ Z jednoho z nich potom vyrazil jakýsi nepatrný roh, který se však nesmírně rozmáhal k jihu, k východu i k Nádherné zemi.^c ¹⁰ Rozmohl se až k nebeskému zástupu a některé hvězdy toho vojska strhl na zem a pošlapal je. ¹¹ Ve svém rozmachu se postavil dokonce

^a tj. *tři a půl roku* (srov. Zj 11:2–3; 12:6, 14; 13:5)

^b zde končí aramejský text; zbytek knihy je psán hebrejsky

^c Dt 6:18; 8:7–10; 1Kr 14:15; 2Le 28:8

i proti Knížeti nebeského zástupu, když zrušil každodenní oběť a zpusťošil jeho svatyni. ¹² Vojsko i každodenní oběť mu při té vzpouře byly vydány do rukou. Srazil pravdu na zem a dařilo se mu vše, co podnikal.

¹³ Potom jsem slyšel mluvit jednoho svatého a jiný svatý se ho zeptal: „Jak dlouho potrvá, co bylo v tom vidění – ta otřesná vzpoura, zrušení každodenní oběti, vydání svatyně a pošlapání vojska?“ ¹⁴ Odpověděl mu: ^a „Bude to 2300 večerů a jiter^b – pak bude svatyně znovu obnovena.“

¹⁵ Já Daniel jsem sledoval to vidění a snažil se je pochopit, když vtom přede mnou náhle stanula jakoby mužská postava.

¹⁶ Nad Ulajem jsem tehdy uslyšel lidský hlas, jak volá: „Gabrieli, vysvětli mu to vidění!“ ¹⁷ Vykročil tedy směrem ke mně, a když se přiblížil, padl jsem v hrůze tváří k zemi. Tehdy mi řekl: „Rozuměj, lidský synu, že to vidění platí pro poslední čas.“

¹⁸ Když ke mně mluvil, ležel jsem v mráкотách tváří k zemi. Potom se mě dotkl, postavil mě na nohy ¹⁹ a řekl: „Hle, ukážu ti, co se stane v čase posledního hněvu; to vidění totiž platí pro určený poslední čas. ²⁰ Ten dvourohý beran, jehož jsi viděl, jsou králové Médie a Persie. ²¹ Ten bradatý kozel je král Řecka a veliký roh mezi jeho očima je první řecký král. ²² To, že se zlomil a místo něj povstaly čtyři jiné, znamená, že z jeho národa povstanou čtyři království, ale ne s jeho silou. ²³ Ke konci jejich kralování povstane k dovršení vzpoury král nesmírně surový a záluďný. ²⁴ Získá obrovskou moc, ale ne svou vlastní silou. Způsobí nevidanou zkázu a podaří se mu vše, co podnikne. Bude hubit mocné bojovníky i svatý lid ²⁵ a díky jeho chytrosti se bude dařit bludu. Ve své nadutosti znenadání zpusťoší mnohé národy, až se nakonec postaví proti Knížeti knížat, a tehdy bude bez přispění lidské ruky zničen.

²⁶ Vidění o večerech a jitrech, které ti bylo sděleno, je pravdivé. Ty ho však zachovej v tajnosti, neboť se týká vzdálené budoucnosti.“

²⁷ Já Daniel jsem tehdy klesl vyčerpáním a dlouhé dny jsem stonal, než jsem mohl znovu vstát a věnovat se službě králi. I nadále jsem však byl tím viděním otřesen a nemohl je pochopit.

9

Zhřešili jsme

¹ V prvním roce Darjaveše, syna Ahasverova (původem Méda), jenž byl ustanoven vládcem babilonského království^c ² – nuže v prvním roce jeho vlády jsem já Daniel porozuměl z knih, že podle Hospodinova slova k proroku Jeremiášovi potrvá zkáza Jeruzaléma sedmdesát let.^d ³ Tehdy jsem se obrátil k Pánu Bohu, abych jej hledal v modlitbách a prosbách, s postem, v pytlovině a popelu. ⁴ Modlil jsem se k Hospodinu, svému Bohu, a toto jsem vyznával:

„Ach Pane Bože veliký a hrozný, zachovávající smlouvu a milosrdenství těm, kdo tě milují a dodržují tvá přikázání! ⁵ Zhřešili jsme, zkazili se, jednali jsme zle!^e Vzbouřili jsme se a odvrátili se od tvých přikázání a zákonů. ⁶ Neposlouchali jsme tvé služebníky proroky, kteří ve tvém jménu mluvili k našim králům a vůdcům, k našim otcům a všem obyvatelům země.

⁷ Tobě, Pane náš, přísluší spravedlnost, nám je ale dnes hanba – nám všem z Judy, Jeruzaléma i z celého Izraele, v zemích blízkých i vzdálených, kamkoli jsi nás vyhnal za všechnu tu nevěru, již jsme

se vůči tobě dopouštěli. ⁸ Hanba nám, Hospodine – nám, našim králům a vůdcům, jakož i našim otcům, neboť jsme zhřešili proti tobě! ⁹ Náš Pán Bůh však má soucit a odpuštění, ačkoli jsme se proti němu vzbouřili. ¹⁰ Neposlouchali jsme Hospodina, svého Boha, a neřídili se jeho zákony, které nám předkládal skrze své služebníky proroky. ¹¹ Celý Izrael přestoupil tvůj Zákon a odvrátil se, aby neslyšeli tvůj hlas.

To proto na nás dopadla zlořečení a kletby zapsané v Zákoně Božího služebníka Mojžíše,^f neboť jsme zhřešili proti tobě. ¹² Naplnil jsi své hrozby, jimiž jsi nás i naše vládcy varoval, a dopustil jsi na nás hrozná neštěstí. Nikde pod celým nebem se nestalo nic takového, jako se stalo v Jeruzalémě! ¹³ Ani když na nás přišlo všechno to neštěstí popsané v Zákoně Mojžíšově, nesnažili jsme se usmířit Hospodina, svého Boha, tím, že bychom se odvrátili od svých hříchů a uvědomili si jeho pravdu. ¹⁴ Hospodin proto neopomněl dopustit na nás to neštěstí. Hospodin, náš Bůh, je totiž spravedlivý ve všech svých skutcích, my jsme ho ale neposlouchali.

¹⁵ Ano, Pane Bože náš, ty jsi mocnou rukou vyvedl svůj lid z Egypta a získal sis jméno, které máš až dodnes; my jsme však zhřešili a jednali jsme zle!

¹⁶ Ach Pane, který vždy jednáš spravedlivě, odvrát prosím svůj prudký hněv od svého města Jeruzaléma, od své svaté hory. Vždyť kvůli našim hříchům, kvůli nepravostem našich otců se Jeruzalém i tvůj lid staly terčem posměchu pro všechny okolo.

¹⁷ Nyní tedy, Bože náš, vyslyš modlitby a prosby svého služebníka. Kvůli sobě samému, Pane, rozjasni svou tvář nad svou zpusťošenu svatyní. ¹⁸ Nakloň své ucho, Bože můj, a slyš! Otevři své oči a pohlédni na naše trosky, na město, jež nese tvé jméno! Neprosíme tě pro svou vlastní spravedlnost, ale pro tvůj veliký soucit. ¹⁹ Ach Pane, slyš! Ach Pane, odpusť! Ach Pane, naslouchej a jednej! Kvůli sobě samému, Bože můj, neotálej, vždyť tvé město i tvůj lid nese tvé jméno!“

Sedmdesát týdnů

²⁰ Ještě když jsem se modlil a vyznával svůj hřích i hřích svého lidu Izraele a prosil jsem Hospodina, svého Boha, o slitování nad jeho svatou horou ²¹ – nuže ještě když jsem se modlil, vtom ke mně náhle přiletěl onen Gabriel, jehož jsem předtím spatřil ve vidění,^g a dotkl se mne. Bylo to v době večerní oběti.

²² „Danieli,“ promluvil ke mně zřetelně, „jsem tu teď proto, abych ti zjevil tajemství. ²³ Hned, jakmile ses začal modlit, byla vyslána odpověď a já jsem ti ji přišel vyřídít. Jsi velmi drahocenný. Dobře tedy poslouchej má slova a porozuměj tomu vidění:

²⁴ Sedmdesát týdnů^h je lhůta určená tvému lidu i svatému městu, aby ta vzpoura skončila a nastal konec hříchu, aby očištěna byla nepravost a spravedlnost přišla navěky, aby se zpečetilo prorocké vidění a pomazán byl Nejsvětější ze svatých.ⁱ

²⁵ A proto věz a rozuměj:

Od vydání nařízení,
aby byl Jeruzalém obnoven,

^a podle LXX, Vul, Syr (hebr.: *m*)

^b nebo: *2300 večerních a jitrních obětí* (tj. 1150 dnů)

^c Da 6:1

^d Jr 25:11–14; 29:10–14 (srov. 2Le 36:21–22; Ezd 1:1)

^e 1Kr 8:47; 2Le 6:37; Ž 106:6

^f Lv 26:14–29; Dt 28:15–68

^g Da 8:16

^h dosl. *sedmic* – termín jinde užívaný pro *týden* zde zřejmě znamená *sedmiletí*

ⁱ nebo: ... *pomazána byla nejsvětější svatyně*

až k Mesiáš^a vŕdci
sedmero týdnů uplyne
a šedesát dva týdny.
Jeruzalém bude obnoven
i s náměstím a příkopem,
přestože časy budou zlé.

²⁶ Až dvašedesát týdnů uplyne,
Mesiáš bude zabit a opuštěn.
To město i svatyni uvrhne do zkázy
lid vŕdce, který přichází.
Jeho konec přijde jako povodeň;
i když boj potrvá až do konce,
je rozhodnuto o zkáze!

²⁷ On potvrdí smlouvu s mnohými
v týdnů posledním.
Až pak ten týden dojde do půli,
obětem i darům konec učiní.
Otřesná ohavnost se v chrámě^b objeví,
než ničitele zachvátí
konec mu určený.“

10

Byl jsem vyslán za tebou

¹ Ve třetím roce perského krále Kýra se Danielovi zvanému Baltazar dostalo zjevení a on je pochopil, když mu byl ve vidění vnuknut jeho výklad. To poselství je pravdivé a týká se velikého boje.

² Já Daniel jsem v té době držel třítýdenní smutek. ³ Nejedl jsem žádné vybrané pokrmy, maso ani víno jsem nevezl do úst a nepotíral jsem se žádnou masťou, dokud ty tři týdny neuplynuly.

⁴ Čtyřicátého dne prvního měsíce^c jsem stál na břehu veliké řeky Tigris. ⁵ Zvedl jsem oči a hle, spatřil jsem jakéhosi muže oděného lněným rouchem a přepásaného na bocích pásem z ryzího zlata. ⁶ Tělo měl jako z chrysolitu, tvář jako blesk, oči jako hořící pochodně, paže a nohy jako trpyt leštěného bronzu a jeho hlas zněl jako burácení zástupů.

⁷ Já Daniel jsem byl jediný, kdo to vidění spatřil. Muži, kteří byli se mnou, je neviděli, ale padla na ně taková hrůza, že se utíkali schovat. ⁸ Zůstal jsem tedy sám. Jakmile jsem to velké vidění spatřil, všechna síla mě opustila, zbledl jsem jako mrtvý a nemohl jsem se vzchopit. ⁹ Potom zaburácel jeho hlas, a jakmile jsem ten hlas uslyšel, padl jsem v mráкотách tváří k zemi. ¹⁰ Vtom se mě dotkla ruka a zatřásla mnou, takže jsem se zvedl na kolena a dlaně.

¹¹ „Danieli drahý,“ oslovil mě, „pečlivě poslouchej, co ti budu říkat, a postav se, neboť jsem byl vyslán za tebou.“ Když ke mně promluvil tato slova, s rozehvěním jsem vstal ¹² a on pokračoval: „Neboj se, Danieli. Už od prvního dne, kdy ses ke svému Bohu začal modlit za porozumění a pokořovat se před ním v postu, byly tvé prosby vyslyšeny a já přicházím s odpovědí na ně. ¹³ Jedenadvacet dnů se ale proti mně stavěl kníže perského království, než mi přišel na pomoc Michael, jeden z předních kníží. Zdržel jsem se tedy u perských králů, ¹⁴ ale teď jsem přišel, abych ti vysvětlil, co potká tvůj lid v posledních dnech. To vidění je totiž o budoucích časech.“

¹⁵ Když ke mně mluvil, sklonil jsem se tváří k zemi, neschopen slova. ¹⁶ Vtom se kdosi podobný člověku dotkl mých rtů. Otevřel jsem tedy ústa, abych promluvil. „Můj pane,“ řekl jsem té postavě přede mnou, „kvůli tomu vidění jsem přemožen bolestí a nemohu se vzchopit. ¹⁷ Copak s tebou, pane, může mluvit někdo, jako jsem já, tvůj služebník? Všechna síla mě opustila a nemohu se ani nadechnout.“

¹⁸ Ten kdosi podobný člověku se mě však znovu dotkl a posílil mě. ¹⁹ „Neboj se, drahý!“ řekl mi. „Pokoj tobě. Naber sílu

a vzchop se!“ Když ke mně mluvil, nabral jsem znovu sil a řekl jsem: „Mluv, pane, neboť jsi mě posílil.“

²⁰ Tehdy promluvil: „Víš, proč jsem za tebou přišel? (Brzy se totiž musím vrátit, abych bojoval s knížetem Persie, a potom přijde ještě kníže Řecka.) ²¹ Nuže, musím ti oznámit, co je zapsáno v Knize pravdy. (Nikdo však se mnou nespojil síly v boji proti nim, jedině Michael, váš kníže.

11

¹ Proto jsem už v prvním roce Darjaveše Médského povstal, abych jej posílil a podpořil.)“

Sever proti jihu

² „Teď ti tedy povím pravdu: V Persii povstanou ještě tři králové a po nich přijde čtvrtý, který bude mnohem bohatší než všichni ostatní. Pomocí svého bohatství podnikne všechny proti řecké říši.

³ Potom povstane bojovný král, který ovládne obrovskou říši a bude si dělat, co se mu zlíbí. ⁴ Na vrcholu moci se ale jeho říše rozpadne a bude rozdělena do čtyř světových stran. Nepřípadně ovšem jeho potomkům a nebude už mít takovou moc jako za něj. Království mu bude odňato a rozděleno jiným.^e

⁵ Jižní král bude mocný, ale jeden z jeho velitelů se vzmuže ještě více, takže ovládne ještě větší říši nežli on. ⁶ Po mnoha letech pak obě království uzavřou spojenectví. Dcera jižního krále bude na potvrzení dohody provdána za severního krále, svou moc si však dlouho neudrží a ani on nezůstane u moci. V těch dnech totiž bude spolu se svou družinou i se svým otcem a ochráncem zrazena.

⁷ Trůnu se pak ujme nástupce z téhož rodu. Zaútočí na vojska severního krále i na jeho pevnosti a podaří se mu nad nimi zvítězit. ⁸ Ukořistí také jejich bohy, jejich sochy, vzácné náčiní, stříbro i zlato a odveze je do Egypta. Potom nechá severního krále celé roky na pokoji. ⁹ Ten se sice pokusí říši jižního krále napadnout, ale stáhne se zpět na své vlastní území.

¹⁰ Synové severního krále potom povstanou k boji a shromáždí obrovské vojsko, jež bude postupovat jako nezadržitelná povodeň, až zaútočí i na jeho pevnost. ¹¹ Jižní král tehdy vztekle vytáhne a vrhne se s ním do boje. Severní král proti němu postaví obrovské vojsko, to však bude i přes své množství poraženo. ¹² Po rozprášení toho vojska bude jižní král naplněn pýchou, že pobil mnoho tisíc nepřátel, ale vítězství si nakonec neudrží.

¹³ Severní král totiž znovu postaví obrovské vojsko, ještě větší než to předešlé, a po několika letech se s mohutnou a vyzbrojenou armádou dá na pochod. ¹⁴ (Mnozí tehdy povstanou proti jižnímu králi. I ve tvém lidu se pozvednou bojovní muži, aby naplnili vidění, ale padnou.) ¹⁵ Severní král přitáhne k opevněnému městu, navrší k němu násep a dobude je. Jižní vojsko se neubrání, ani ti nejlepší vojáci nebudou moci obstát.

¹⁶ Tento útočník si bude dělat, co se mu zlíbí, a nikdo před ním neobstojí. Se svou ničivou mocí stane i v Nádherné zemi.^f

¹⁷ Rozhodne se přitáhnout s celou silou svého království, pak ale s jižním králem uzavře dohodu. Na její stvrzení mu dá svou dceru za ženu, ale jen proto, aby mu skrze ni škodil. To se mu však nepodaří a nesplní. ¹⁸ Obrátí tedy pozornost k přímořským zemím a mnohé z nich dobude. Jeden vojevůdce ale jeho zpupnost ukončí, dokonce mu tu jeho zpupnost oplatí. ¹⁹ Proto se vrátí zpět do pevností ve své vlastní zemi, tam ale klesne, padne a bude pryč.

²⁰ Jeho nástupce vyšle výběřčího daní k udržování královské nádhery. Zakrátko pak bude zahuben, nikoli však v litém boji.“

^d tj. hned, když se Daniel začal modlit – srov. Da 9:1, 23 a 10:12

^e srov. Da 8:21–22

^f viz pozn. u Da 8:9

^a tj. Pomazanému (srov. 1S 10:1)

^b podle LXX, Vul (MT: *na [chrámovém?] křídle*); srov. Mt 24:15

^c 23. dubna 536 př. n. l.

Bezbožný král

²¹ „Jeho nástupcem bude opovrženíhodný muž, kterému nepřísluší královský majestát.“^g Znenadání přijde a zmocní se království pokryteckými úskoky.²² Ohromná vojska před ním budou smetena a zahubena, včetně vůdce smlouvy.²³ Skrze podvodná spojenectví, která uzavře, vystoupá k moci, ačkoli bude mít jen hrstku stoupců.²⁴ Znenadání přitáhne do nejbohatších provincií a provede něco, co neprovedl nikdo z jeho otců ani z otců jeho otců. Svým stoupcům rozdělí kořist, lup a bohatství. Bude chystat úklady i proti pevnostem – ale jen načas.

²⁵ Sebere sílu a odvahu a vytáhne s mohutným vojskem proti jižnímu králi. Ten proti němu postaví do boje mohutné a nesmírně početné vojsko, ale bude poražen skrze úklady nachystané proti němu.²⁶ Zahubí ho ti, kteří jedí z jeho stolu; jeho vojsko bude smeteno a mnoho mužů padne v boji.²⁷ Oba ti králové pak s proradným srdcem zasednou k jednomu stolu. Budou si navzájem říkat lži, ale nic nezmůžou, neboť v určený čas stejně přijde konec.²⁸ Severní král se s ohromným bohatstvím vydá zpět do své země a cestou projeví své nepřátelství proti svaté smlouvě. Teprve pak se vrátí do své země.

²⁹ V určený čas vytáhne znovu na jih, ale toto tažení nedopadne jako to předešlé.³⁰ Postaví se mu totiž středomořské loďstvo, takže se bude muset zkroušeně vrátit. Svůj hněv proto obrátí proti svaté smlouvě a při svém návratu odmění ty, kteří svatou smlouvu opustili.³¹ Jeho vojska obsadí a znesvěť chrámovou pevnost, zruší každodenní oběť a vztyčí tam otřesnou ohavnost.³² Svou úlisností svede ty, kdo porušují smlouvu; lidé znající svého Boha se mu ale statečně vzeprou.

³³ Moudří lidé budou přinášet poučení mnohým, po jistou dobu však budou padat mečem, budou upalováni, zatýkáni a okrádáni.³⁴ V té době se jim dostane nepatrné pomoci, neboť se k nim připojí mnoho pokrytců.³⁵ I někteří z moudrých zakolísají, aby byli tříbeni, čištění a bělení až do konce, který přijde v určený čas.

³⁶ Onen král si bude dělat, co se mu zlíbí. Sám sebe vyvýší a zveličí nade všechny bohy. Povede neslýchané řeči proti Bohu bohů a bude se mu dařit,^c dokud se nezavřší čas hněvu, neboť se musí naplnit, co bylo rozhodnuto.³⁷ Nebude uznávat boha svých otců ani miláčka žen, ani žádného jiného boha nebude uznávat, protože nade všechny zveličí sám sebe.

³⁸ Na místě Nejmocnějšího Boha bude ctít boha, kterého jeho otcové neznali; bude ho ctít zlatem, stříbrem, drahokamy a klenoty.³⁹ S tímto cizím bohem ovládne nejmocnější pevnost. Ty, kdo jej uznají, zahrne počtami, svěří jim moc nad mnohými a za odměnu jim rozdělí zem.“

Poslední bitva

⁴⁰ „V posledním čase na něj zaútočí jižní král, ale severní král se proti němu vyřítí s vozy, jezdci a mohutným loďstvem. Jako povodeň vtrhne do mnoha zemí,⁴¹ až přijde i do Nádherné země.“^d Mnohé národy tehdy padnou, ale některé se z jeho moci zachrání: Edom, Moáb a přední z Amonců.⁴² Zmocní se mnoha zemí; ani Egypt mu nebude moci uniknout.⁴³ Ovládne zlaté a stříbrné poklady a veškeré bohatství Egypta, podmaní si Libyjeci i Habešany.⁴⁴ Vtom ho však vylekají zprávy z východu a ze severu. S velikou zuřivostí vyrazí, aby pobil a vyhladil mnohé.⁴⁵ Svůj hlavní stan postaví mezi mořem a Nádhernou svatou horou. Tam potká svůj konec a nebude mu pomoci.“

12

Vytrvej až do konce

¹ „V tom čase povstane Michael, veliký kníže a tvého lidu ochránce. Čas soužení tehdy nastane, jaké dosud nebylo od chvil, kdy se stali národem. V tom čase bude tvůj lid zachráněn – každý, kdo je zapsán ve knize.“^e

² Tehdy se probudí mnozí, kdo v prachu země spí. Jedni k věčnému životu, jiní k hanbě, pro věčnou výstrahu.

³ Moudří budou zářit jasnou oblohou; ti, kteří mnohé k spravedlnosti přivádí, budou jak hvězdy navždy, navěky!

⁴ Ty Danieli, však ta slova zachovej v tajnosti a zapečet' tu knihu pro poslední čas. Mnozí budou procházet sem a tam a vzroste poznání.“

⁵ Já Daniel jsem pak spatřil další dva muže – jeden stál na tomto břehu řeky a druhý na protějším.⁶ Ten se zeptal muže oděného lněným rouchem,^f stojícího nad hladinou řeky: „Jak dlouho to potrvá? Kdy už ty hrůzy skončí?“⁷ Tehdy ten muž oděný lněným rouchem, stojící nad hladinou řeky, zvedl svou pravici i levici k nebi a slyšel jsem, jak přísahá při Věčně živém: „Po času a časech a polovině času,^g až se dovrší útlak svatého lidu, tehdy toto vše skončí.“

⁸ Tomu, co jsem slyšel, jsem však nerozuměl. Proto jsem se zeptal: „Jak to všechno dopadne, můj pane?“⁹ „Musíš jít, Danieli,“ odpověděl mi. „Ta slova zůstanou tajemstvím zapečetěným pro poslední čas.¹⁰ Mnozí budou čištění, bělení a tříbení. Zlí lidé budou i nadále zlí a nikdo z nich neporozumí. Moudří však porozumějí.¹¹ Od zrušení každodenní oběti a vztyčení otřesné ohavnosti uplyne 1290 dnů.“¹² Blaze tomu, kdo trpělivě přečká 1335 dnů.

¹³ Ty však vytrvej až do konce. Potom odpočineš, ale v poslední den vstaneš, abys přijal odplatu.“

^e Ex 32:32–33; Ž 69:29; 139:16 (srov. L 10:20; Zj 20:12–15; 21:27)

^f Da 10:4–6

^g viz pozn. u Da 7:25

^h Da 8:13–14; 9:27; 11:31–32

^a srov. Da 8:23–25

^b Da 8:11–12; 9:27

^c Da 7:8, 11; 8:24–25

^d Da 8:9; 11:16